

O MAŁO ZNANYCH ZWIĄZKACH MARCINA LUTRA Z GÓRNICTWEM

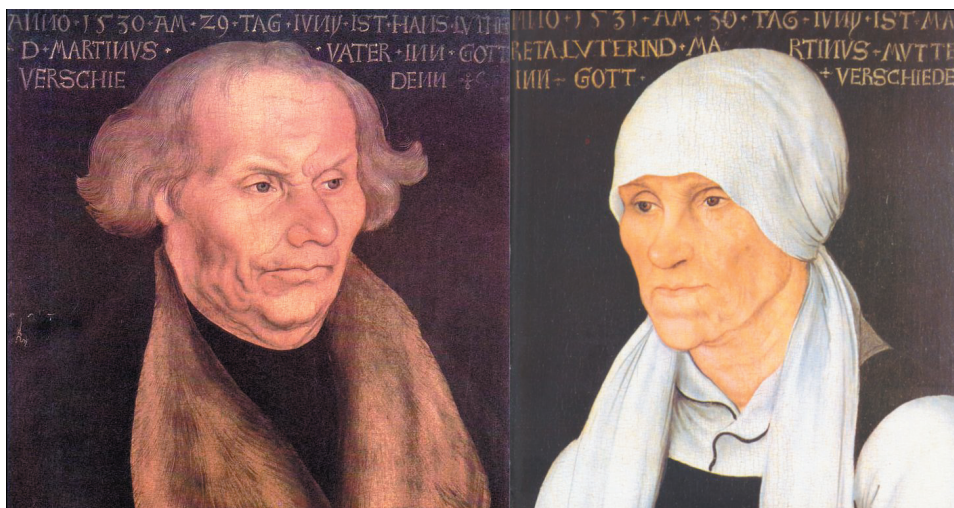
31 października w Lund (Szwecja) Światowa Federacja Luterska oraz Kościół Rzymskokatolicki w ekumenicznej uroczystości rozpoczęły obchody 500 rocznicy wystąpienia Marcina Lutra, które uważa się za początek Reformacji. W uroczystości wziął m.in. udział papież Franciszek.

Dlaczego jednak zajmujemy się tą rocznicą w czasopiśmie poświęconym górnictwu? Poza ewangelikami, zwłaszcza wyznania luterskiego (augsburskiego), mało osób wie o tym, że Marcin Luter urodził się w Eisleben, a do 15 roku życia mieszkał z rodzicami w Mansfeld. Są to miasta będące ważnymi historycznymi ośrodkami górnictwa i hutnictwa miedzi we wschodniej części gór Harzu, dziś należące do Saksonii-Anhalt. Los zrzucił, że Luter także zmarł w Eisleben (prawdopodobnie na zawał serca), gdzie przyjechał jako rozjemca w sporze członków jednej z tamtejszych rodzin szlacheckich.

Marcin Luter zawsze twierdził, że jego ojciec był niezamożnym górnikiem, więc wszystko co osiągnął zawdzięcza własnemu wysiłkowi. W twierdzeniu tym jest jednak sporo autopromocji. Ojciec Marcina, Hans Luder (Ludher, Luter, Luther, pisownia nazwisk w tamtych czasach była nie zawsze dokładna), jako młody człowiek pochodzący z Mōhra (Turyngia) z rodziny chłopskiej, przeniósł się do Eisleben, gdzie rzeczywiście przez pewien czas pracował jako górnik. Jednak dzięki talentowi przedsiębiorcy stał się wkrótce właścicielem niewielkiej huty w Mansfeld, którą prowadził z powodzeniem przez wiele lat. Posiadał także kucky w jednej z tamtejszych kopalń. Stał się więc średnio zamożnym mieszczaninem, a dla jednego z synów, Marcina, wybrał karierę prawnika.

Marcin Luter w 1501 r. podjął studia na uniwersytecie w Erfurcie, gdzie w 1505 r. otrzymał tytuł magistra filozofii i rozpoczął studia na wydziale prawa. Jednak jeszcze w tym samym roku wstąpił do zakonu augustianów eremitów o surowej regule, a po odbyciu postulatu i nowicjatu otrzymał w 1507 święcenia kapłańskie (co spotkało się z dezaprobatą ojca). Wkrótce został przeniesiony do klasztoru w Wittenberdze i jednocześnie został wykładowcą na tamtejszym uniwersytecie. W następnych latach pogłębiał wiedzę teologiczną, został doktorem teologii (a faktycznie pełnił rolę profesora). W 1517 r., prawdopodobnie 31 października, przybił na drzwiach kościoła zamkowego tekst 95 tez, mających być podstawą do dyskusji o zagadnieniu odpuszczenia grzechów, zwłaszcza w kontekście sprzedaży odpustów. Nie spodziewał się, że spowoduje to rewolucyjne przemiany w Europie, których skutki są widoczne do dziś.

Wszystkie miejsca związane z działalnością Marcina Lutra (a jest ich wiele) są dziś często odwiedzane przez turystów, jednak w dwóch możemy obejrzeć pamiątki związane z górnictwem. W muzeum w Eisleben (dom urodzenia Lutra) znajdują się dwie sale poświęcone górnictwu i hutnictwu rud miedzi. Można obejrzeć ciekawe makiety kopalni i huty typowych dla XVI wieku, zbiór dokumentów i narzędzi,

Rodzice Marcina Lutra, Hans i Margarethe, na portretach autorstwa Lucasa Cranacha starszego
 Martin Luther's parents, Hans and Margarethe, on portraits painted by Lucas Cranach older

a także okazy minerałów i skał. Również w muzeum w Mansfeld (dom rodziców Lutra) znajdują się obrazy o tematyce górniczej, oryginalne mapy i zbiór minerałów charakterystycznych dla tamtejszych kopalń.

Okręg górniczy Mansfeld-Eisleben funkcjonował przez 800 lat, aż do II poł. XX wieku, a w terenie można zauważyć liczne ogromne hałdy, pozostałości wież szybowych i innych urządzeń. Jedna z kopalń została udostępniona do zwiedzania, prowadzone są także wycieczki pod hasłem „historia i tradycja 800 lat wydobywania łupka miedzianożelaznego”.

OF THE LITTLE-KNOWN RELATIONSHIP BETWEEN MARTIN LUTHER AND MINING

On 31st of October in Lund, Sweden, the Lutheran World Federation and the Roman-Catholic Church together in ecumenical celebrations began to commemorate of the 500th anniversary of Martin Luther protest which is considered to be the beginning of the Reformation. Amongst other prominent figures the Catholic Pope Francis took part in those celebrations.

You may wonder why a mining magazine wants to dedicate a page or two to discuss the anniversary. It is a little known fact, except maybe for some Protestants, especially the Lutherans, that Martin Luther was born in Eisleben and from the age of 15 lived with his parents in Mansfeld. These cities are important centres of mining and smelting of copper in the eastern part of the Harz Mountains. Coincidentally,

Luther also died, probably of a heart attack, in Eisleben where he went to mediate in a dispute between members of one of the local noble families.

Martin Luther always claimed that his father was an indigent miner and all he achieved in life was thanks to his own hard work. In this assertion, however, a lot seems to be self-promotion. Martin's father, Hans Luder (also spelt Ludher, Luter, Luther) came from Möhra (Thuringia) from a peasant family. He moved to Eisleben where he indeed worked as a miner for a time. However, thanks to his talent as an entrepreneur he soon became an owner of a small copper smelter in Mansfeld which ran successfully for many years. He also had a stake in one of the local mines. With time Hans turned into a wealthy burgher choosing a career in law for Martin, one of his sons.

In 1501 Martin Luther began his studies at the University of Erfurt and in 1505 he was granted the Master of Philosophy and began his studies in the Department of Law. However, in the same year he joined the Augustinian-hermits order, and after serving postulate and novitiate he was ordained a priest in 1507 (which met with the disapproval of his father). He was soon transferred to a monastery in Wittenberg and at the same time he became a lecturer at the local university. In the following years he enhanced his theological knowledge and received a PhD in theology (at the University he worked as a Professor). As it is presumed, on 31st of October 1517 he nailed his 95 theses to the door of the castle church which were to be the basis for discussion on the issue of forgiveness of sins, especially in the context of sale of indulgences. He could not have foreseen it would lead to such revolutionary changes in Europe, the effects of which are visible today.

All the places associated with Martin Luther are now frequented by tourists, only in two of those however, we can see the memorabilia associated with the mining industry. In the museum in Eisleben located in Luther's birth house, there are two rooms dedicated to the mining and metallurgy of copper ore. You can see a model of a mine and smelter typical to the sixteenth century, a collection of documents and tools, and specimens of minerals and rocks. In the museum in Mansfeld located in Luther parents' house, there are paintings of mining activities, original maps and a collection of minerals typical to the local mines.

The Mansfeld-Eisleben mining district functioned for 800 years until the second half the twentieth century and there are several large mine dumps, shaft towers and other equipment still visible in the area. One of the mines is open to the public and the guided tours are advertised under the slogan "history and tradition of 800 years of extraction of copper slate".